

DİCLE
ÜNİVERSİTESİ
"Bilgi, Mekânicî ve Högğöranın Buluştuğu Üniversitesi"

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Behçet ORAL
Arş. Gör. Bünyamin HAN
Arş. Gör. Tuncay ARDIÇ

*Bu eser Dicle Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü
Z.G.E.F.15.010 nolu proje kapsamında desteklenmiştir.*

Dicle Üniversitesi Rektörlüğü, 21280-Diyarbakır.

Tel: +90 412 241 10 00

Fax: +90 412 248 82 16

E-Mail: gensek@dicle.edu.tr

BASKI

Dicle Üniversitesi Basımevi

ISBN:

DİZGİ

Öğr. Gör. Sefer DÜNDAR

Bu kitabın yayın hakları Dicle Üniversitesi Rektörlüğü'ne aittir. Kısmen veya tamamen yeniden basımı ve yeniden yayını için Dicle Üniversitesi Rektörlüğü'nden yazılı izin alınmalıdır. Bildirilerdeki düşünce, görüş, varsayım, sav veya tezler bildiri sahiplerine aittir; Dicle Üniversitesi Rektörlüğü sorumlu tutulamaz.

**DİCLE
ÜNİVERSİTESİ**
"Bilgi, Medeniyet ve Hoşgörünün Fırlıştığı Üniversite"

SORULARLA İSLAMİ FİNANS

YAZAR
Arş. Gör. İbrahim ÇENBERLİTAŞ

Diyarbakır, 2016

İÇİNDEKİLER

ÖZGEÇMİŞ	7
ÖNSÖZ	9
Soru 1: Finansal Sistem Ne Demektir?	15
Soru 2: Finansal Sistemin Tarafları Kimlerdir?	15
Soru 3: İslam'ın Faize Bakışı Nasıldır	16
Soru 4: İslami Finans Kavramı Neyi İfade Eder?	17
Soru 5: Faizsiz Finans Sisteminin Amacı Nedir?	17
Soru 6: Katılım Bankacılığı Kavramı Neyi İfade Eder?	18
Soru 7: Katılım Bankacılığın Amaçları Nelerdir?	18
Soru 8: Dünyada İslami Finans Sisteminin Gelişimi Nasıl Olmuştur?	19
Soru 9: Türkiye'de İslami Finans Sisteminin Gelişim Süreci Nasıldır?	21
Soru 10: Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş. Çalışma Sistemi Nasıldır?	22
Soru 11: Kuveyt Türk Katılım Bankası A. Ş. Çalışma Sistemi Nasıldır?	23
Soru 12: Bank Asya Asya Katılım Bankası A.Ş. Çalışma Sistemi Nasıldır?	24
Soru 13: Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. Çalışma Sistemi Nasıldır?	25
Soru 14: Ziraat Katılım'ın Çalışma Sistemi Nasıldır?	26
Soru 15: Vakıf Katılım'ın Çalışma Sistemi Nasıldır?	27
Soru 16: Katılım Bankalarının Çalışma Şekli Nasıldır?	27
Soru 17: İslami Finansman Modelleri Nelerdir ?	28
Soru 18: İslami Finansın Ticaret Modeli Nedir?	29
Soru 19: Murabaha Sistemi Nasıl Çalışır?	29
Soru 20: Selem Sistemi Nasıl Çalışır?	31
Soru 21: İstisna Sistemi Nasıl Çalışır?	32
Soru 22: İcara Sistemi Nasıl Çalışır?	33
Soru 23: İslami Finans'ın Ortaklık Modeli Nedir?	34
Soru 24: Mudarebe Sistemi Nasıl Çalışır?	34

Soru 25: Müşareke Sistemi Nasıl Çalışır?	36
Soru 26 İslami Finans'ın Diğer Ortaklık Modelleri Nelerdir?	37
Soru 27: Destek Uygulama Modelleri Nasıl Çalışır?	37
Soru 28: Teverruk Sistemi Nasıl Çalışır?	37
Soru 29: Karz-ı Hasen Sistemi Nasıl Çalışır?	39
Soru 30: Vekâlet Sistemi Nasıl Çalışır?	40
Soru 31: İslami Finans'taki Diğer Finansman Modelleri Nelerdir?	41
Soru 32: Sukuk Sistemi Nasıl Çalışır?	42
Soru 33: Tekâfül Sistemi Nasıl Çalışır?	44
SONUÇ	47
KAYNAKÇA	49

ÖZGEÇMİŞ

Arş. Gör. İbrahim ENBERLİTAŐ

1986 yılında Van'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini burada tamamlayan yazar, 2009 yılında Balıkesir Üniversitesi Bandırma İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümünden mezun oldu. 2014 yılında Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans programını bitiren yazar, aynı yıl İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe ve Finansman Bilim Dalı'nda Doktora programına başlamış ve halen devam etmektedir. Halen Dicle Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü'nde Araştırma Görevlisi olarak akademik hayatına devam eden yazar evli ve bir çocuk babasıdır.

ÖNSÖZ

Yaşam boyu öğrenme; kişisel, toplumsal, sosyal ve istihdam ile ilişkili bir yaklaşımla bireyin; bilgi, beceri, ilgi ve yeterliliklerini geliştirmek amacıyla hayatı boyunca katıldığı her türlü öğrenme etkinlikleri olarak tanımlanmaktadır.

Yaşam boyu öğrenmenin amacı, bireylerin bilgi toplumuna uyum sağlamaları ve bu toplumda yaşamlarını daha iyi kontrol edebilmeleri için ekonomik ve sosyal hayatın tüm evrelerine aktif bir şekilde katılımlarına imkân vermektir.

Bilindiği gibi, günümüzde bilgi ve teknolojiye çok hızlı gelişmeler yaşanmaktadır. Buna paralel olarak gerek günlük yaşamda ve gerek mesleki yaşamda bireye lazım olan bilgi ve beceriler çeşitlenerek artmaktadır. Bu durumda bu bilgi yığını ve çeşitliliği arasında bireyin kendisi için lazım olan öncelikli ve güvenilir bilgiyi seçmesi ve kullanması da önem kazanmaktadır. Her ne kadar hızlı gelişmelere bağlı olarak bilgi kaynakları artmış ve erişimi kolaylaşmış gibi görünse de bu bilgi kaynaklarının sunduğu bilginin ne kadarının gerekli olduğu ya da doğruluk derecesini test etmek kolay görünmemektedir. Gelişmiş ülkeler, yaşam boyu öğrenme ile bu sorunu çözmeye çalışmışlardır. Ülkemizde de hem öğrenmeye süreklilik kazandırmak hem de bireyin ihtiyacı olan bilgi ve beceriyi doğru kaynaklardan ve kolay bir şekilde elde etmek için Yaşam boyu öğrenme anlayışı giderek yaygınlaşmaya başlamıştır.

Türkiye’de her insanın hakkı olan bir yaşam boyu öğrenme kültürü geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Bu ihtiyacı karşılama sürecinde devlet, medya, üniversite ve sosyal kuruluşlar ana paydaşlar olarak görev yapmak durumundalar. Türkiye’de üniversiteler aracılığıyla bir hayat boyu öğrenme kültürünün oluşması için, yaygın ve etkili bir bilgilendirmeye ihtiyaç vardır. Her ne kadar internet ortamında çok fazla bilgi mevcut olsa da doğru bilgiye ulaşmak kolay olmamaktadır. İnternet sitelerinde yer alan bilgilerin niteliğinin ve doğruluğunun sorgulanması çoğu zaman kolay olmamaktadır.

Yaşam boyu öğrenme; kişisel, toplumsal, sosyal ve istihdam ile ilişkili bir yaklaşımla bireyin; bilgi, beceri, ilgi ve yeterliliklerini geliştirmek amacıyla hayatı boyunca katıldığı her türlü öğrenme etkinlikleri olarak tanımlanmaktadır.

Yaşam boyu öğrenmenin amacı, bireylerin bilgi toplumuna uyum sağlamaları ve bu toplumda yaşamlarını daha iyi kontrol edebilmeleri için ekonomik ve sosyal hayatın tüm evrelerine aktif bir şekilde katılımlarına imkân vermektir.

Bilindiği gibi, günümüzde bilgi ve teknolojiye çok hızlı gelişmeler yaşanmaktadır. Buna paralel olarak gerek günlük yaşamda ve gerek mesleki yaşamda bireye lazım olan bilgi ve beceriler çeşitlenerek artmaktadır. Bu durumda bu bilgi yığını ve çeşitliliği arasından bireyin kendisi için lazım olan öncelikli ve güvenilir bilgiyi seçmesi ve kullanması da önem kazanmaktadır. Her ne kadar hızlı gelişmelere bağlı olarak bilgi kaynakları artmış ve erişimi kolaylaşmış gibi görünse de bu bilgi kaynaklarının sunduğu bilginin ne kadarının gerekli olduğu ya da doğruluk derecesini test etmek kolay görünmemektedir. Gelişmiş ülkeler, yaşam boyu öğrenme ile bu sorunu çözmeye çalışmışlardır. Ülkemizde de hem öğrenmeye süreklilik kazandırmak hem de bireyin ihtiyacı olan bilgi ve beceriyi doğru kaynaklardan ve kolay bir şekilde elde etmek için Yaşam boyu öğrenme anlayışı giderek yaygınlaşmaya başlamıştır.

Türkiye’ de her insanın hakkı olan bir yaşam boyu öğrenme kültürü geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Bu ihtiyacı karşılama sürecinde devlet, medya, üniversite ve sosyal kuruluşlar ana paydaşlar olarak görev yapmak durumundalar. Türkiye’ de üniversiteler aracılığıyla bir hayat boyu öğrenme kültürünün oluşması için, yaygın ve etkili bir bilgilendirmeye ihtiyaç vardır. Her ne kadar internet ortamında çok fazla bilgi mevcut olsa da doğru bilgiye ulaşmak kolay olmamaktadır. İnternet sitelerinde yer alan bilgilerin niteliğinin ve doğruluğunun sorgulanması çoğu zaman kolay olmamaktadır. Bu nedenle başta öğrencilerimiz olmak üzere, üniversitenin tüm çalışanları için çeşitli konularda pratik bilgi ve beceri içeren matbu kaynaklar sağlamak amaçlanmaktadır. Bu kaynaklar genel mesleki gelişimle ilgili olabileceği gibi, günlük yaşamda bireye lazım olan genel kültür düzeyinde bilgi ve beceri içeren kaynaklar da olabilir.

Bu projenin bir amacı da bireyi yaşam boyu öğrenme konusunda bilinçlendirmektir. Yaşam boyu öğrenmeyi birey için ihtiyaç haline getirmek ve bireyi bu konuda bilinçlendirmek için konuyla ilgili çeşitli kampanyalar düzenlemek ya da projeler geliştirmek gerekir. Bu kapsamda yaşam boyu öğrenmeyi bir ihtiyaç haline getirmek ve toplum tarafından daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla medyada, sivil örgütlerde ve üniversitelerde bireyi geliştirmeye yönelik düzenlenen her tür politikalar ve etkinlikler desteklenmeli ve bunlara katkı sağlanmalıdır.

Yaşam boyu öğrenme kapsamında Dicle Üniversitesi akademik, idari personel ve öğrencilerinin gerek alanlarıyla gerekse günlük yaşamla ilgili merak ettikleri konulara ilişkin imkânların sunulması önem arz etmektedir. Proje kapsamında, gönüllülük esasına dayalı olarak, Dicle Üniversitesi akademik personeli tarafından farklı alanlarda kitaplar hazırlanması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, başta Dicle Üniversitesi öğrenci ve personeli olmak üzere her seviyedeki okuyucunun ihtiyaç duyabileceği ve okuyup anlayabileceği türden (her akademisyenin kendi alanında) kitap yazması beklenilmektedir.

Projeye katkı sunan ve yürütülmesinde emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunarım...

Proje Ekibi

GİRİŞ

İslami finans kavramı ilk olarak Ortadoğu ve Asya'da 1980'li yılların başında kullanılmaya başlanmış ve alternatif bir finans sistemi olması, finansal sisteme yeni bir bakış açısı kazandırması hasebiyle de popülaritesi giderek yaygınlaşmıştır. ABD'de 2007 yılı ortalarında başlayıp 2008 yılında etkisini geliştirmekte olan ülkelerde de hissettirerek küresel bir boyuta ulaşan ekonomik kriz, global finans sisteminin sorgulamasına sebep olmuştur. Özellikle geliştirmekte olan ülkeler bu sorgulamanın tabii bir neticesi olarak alternatif finans yöntemleri arayışına yönelmiştir. Faizsiz finans sistemi bu anlamda bir ihtiyaca cevap niteliğinde olarak yaygınlaşmaya devam etmektedir.

Alternatif finansman sistemi olan İslami Finans ya da nam-ı diğer faizsiz bankacılık sisteminin Dünyada ve Türkiyede gelişimini anlatan bu çalışmamız bir vesile ile banka kapısını çalmak isteyen ya da buna mecbur kalan okurlarına bu anlamda bir yol-yöntem kılavuzu niteliğinde hazırlanmıştır.

Saygılarımla...

Soru 1: Finansal Sistem Ne Demektir?

Ekonominin temelini oluşturan ticaretin gerçekleşmesinde rol alan taraflar finans literatüründe fon arz edenler ve fon talep edenler adıyla anılmaktadır. Fon arz edenler ve fon talep edenlerin bu işlemlerini gerçekleştirdikleri unsurlar finansal araçlar ve bu araçların da karşılaştığı, mübadele (değişim) edildiği yerler de finansal piyasalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla finansal sistem; fon arz edenler ve fon talep edenler, finansal piyasalar ve finansal araçlardan oluşmaktadır.

Soru 2: Finansal Sistemin Tarafları Kimlerdir?

Finansal sistemin iki tarafından biri olan fon arz edenler ya da diğer adı ile tasarruf sahipleri ihtiyaç duymadıkları gelir fazlalıklarını (fazla fonlar) yatırıma dönüştürmek isterler. Fon arz edenler bu yatırımları çeşitli piyasa araçlarını kullanarak bu fona ihtiyaçları olan sistemin diğer kullanıcıları olan fon talep edenlere transfer etmek isterler. Sistemin araçları olan hisse senedi ve tahvilleri kullanarak fon arz edenlerden fon talep edenlere doğru gerçekleşen transfer işlemi sonucu finansal sistem işlemeye başlamış olur.

Finansal sistemin herhangi bir ekonomi için ürettiği temel hizmet alacaklılar ve borçluları bir araya getirmektir. Çünkü finansal sistem olmadığı takdirde tasarruf sahipleri ellerindeki fonları kimlere hangi şekillerde, en uygun olarak kimlere vereceklerini, fon ihtiyacı olanlarda bunu kimden temin edeceklerini bilememiş olacaktır. Bu durumda sağlıklı bir alış-veriş olmamış ve ekonomik denge sağlanmamış olacaktır (Erdem, 2008:49).

Finansal sistemin taraflarından fon arz eden tasarruf sahipleri ile fon talep eden tüketiciler ya da yatırımcılar arasında gerçekleşen ticari işlemlerin önemli bir kısmı uluslararası global finans sistemi çerçevesinde yapılmaktadır. Her ne kadar bu global finansal sistemi ekonomik dengenin sağlanması için olmazsa olmaz bir sistem ise de bu sistemin vazgeçilmez unsuru olan faiz, İslam dininde kesinlikle yasaklanmıştır. Buna rağmen dünyada ve ülkemizde İslam inancına sahip bireyler veya ticari işlemlerini sürdüren işletmeler kendilerini bir şekilde geleneksek

finansal sistemin zorunlu yöntemi olan faizin içerisinde bulmaktadırlar. Alternatif finans sistemi dediğimiz İslami finans modeli, inançları gereği faizli finans sistemi ile çalışmak istemeyen işletmeler veya bireyler için zorunlu bir ihtiyacın karşılığı olarak ortaya çıkmıştır. Faizsiz finans sistemi ilerleyen bölümlerde Dünyada ve Türkiye'deki geçmişi ve bunların örnekleri ile ayrıntılı olarak anlatılacaktır.

Soru 3: İslam'ın Faize Bakışı Nasıldır

Ticari veya ekonomik faaliyet denince islamın aklımıza ilk gelen kuralı şüphesiz faizin yasak olmasıdır. Bu ifade İslam dininin bir hukuk, bir metod, bir yaşam rehberi olan Kur'an-ı Kerim'de şöyle ifade edilmektedir: “Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve artık faizin peşini bırakın, eğer gerçekten müminler iseniz. Eğer böyle yapmazsanız, o zaman Allah ve Resulü tarafından size savaş açılmış olduğunu bilin. Eğer tevbe ederseniz, sermayeleriniz sizindir. Haksızlık etmezsiniz, haksızlığa da uğramazsınız” (Kur'an-ı Kerim: Bakara 278-279).

Faizin islam dininde faizin yasaklanması sadece bu ayette değil bunun dışında 6-7 ayette de bu konu geçmektedir. Faizi yasaklayan ayetler şunlardır; (Kur'an-ı Kerim).

-“Riba (faiz) yiyen kimseler, şeytan çarpan kimse nasıl kalkarsa ancak öyle kalkarlar. Bu ceza onlara, “alışveriş de faiz gibidir” demeleri yüzündendir. Oysa Allah, alışverişi helal, faizi de haram kılmıştır. Bundan böyle her kim, Rabbinden kendisine gelen bir öğüt üzerine faizciliğe son verirse, geçmişte olanlar kendisine ve hakkındaki hüküm de Allah'a kalmıştır. Her kim de yeniden faize dönerse işte onlar cehennem ehlidirler ve orada süresiz kalacaklardır” (Bakara, 275).

-“Allah faizi mahveder, oysa sadakaları bereketlendirir. Allah günahta ve inkârda direnen hiç kimseyi sevmez” (Bakara, 276).

-“Ey iman edenler! Kat kat artırılmış olarak faiz yemeyin. Allah'tan sakının ki kurtuluşa eresiniz” (Ali İmran, 130).

-“Yahudilerin zulmetmeleri ve birçok kimseleri Allah yolundan alıkoymaları, yasaklandıkları halde faiz almaları ve insanların mallarını haksız yere yemeleri sebebiyle daha önce kendilerine helâl kılınan temiz şeyleri haram kıldık. Onlardan kâfir olanlara can yakıcı bir azap hazırladık” (Nisa, 164).

-“İnsanların malları içinde artsın diye verdiğiniz faiz, Allah yanında artmaz. Allah'ın rızasını dileyerek verdiğiniz zekâta gelince, işte onlar, malları kat kat artmış olanlardır” (Rûm, 39).

Soru 4: İslami Finans Kavramı Neyi İfade Eder?

İslami finans kavramı daha önce de belirtildiği gibi alternatif bir finans sistemidir. En iyi tanımı ile İslami finans, İslami kurallara göre işleyen finans demektir (Shangugam & Zahari, 2009:1).

İslami finansın tanımı, finansal işlemlerin islam dininin kuralları dışına çıkılmaması şeklinde yalnızca kuralların izin verdiği ölçüde işlemlerin yapılması anlamına gelmektedir. Dolayısıyla İslam, ticari faaliyetlerin nasıl yapılacağını veya nelere dikkat edileceğini elbette belirtmiştir.

Soru 5: Faizsiz Finans Sisteminin Amacı Nedir?

Faizsiz finans sistemi İslam dininin ekonomik ve ticari hayata dair birincil ilkesidir. Bu ilke gereğidir ki, Müslümanlar faizsiz finansal ürünler geliştirmek ve bunu günlük alış-verişlerde uygulamaya yönelik çalışmışlardır. Bu anlamda çalışmalarını pratiğe dökmek için faizsiz finans sistemini kurmuşlardır (Bayındır, 2015:90).

Kur'an- Kerim, İslami finansın temel kaynağını ve İslami finans sisteminin öncelikli dayanağını oluşturmaktadır. Kur'an-ı Kerim'den sonra İslami finans sisteminin uygulanması aşamasında sünnet ve içtihatlar referans olarak alınmıştır. İslami finans, diğer finans sistemlerinin yatırım araçlarından Kur'an, Sünnet ve İctihada uygun olanlarını alarak ya da bunları yine bu ölçülere göre geliştirerek İslami finans piyasasını oluşturmuştur (Yardımcıoğlu, Ayriçay, & Coşkun, 2014:158).

İslami finans sistemi, ellerinde nakit fazlası olan İslam dine mensup kişilerin inançları gereği bu fazla parayı değerlendirmek için başvuracakları sistemdir. Haliyle İslami finans sistemi faize dayalı finans sisteminden tamamen farklı, tüm araçları, aracıları ve prensipleri yeniden belirlenmiş, yeniden yapılanmış bir finans sistemidir (Yanpar, 2015:38).

Soru 6: Katılım Bankacılığı Kavramı Neyi İfade Eder?

Katılım bankacılığı kavramı İslami finans esaslarına göre çalışan finans kurumlarının ortak adıdır. Bu kavramın ilk olarak kullanılma ihtiyacı şüphesiz İslam dininin bankalara bakış açısından kaynaklanmaktaydı. Zira İslam, faizi tamamen yasaklamasına rağmen mevcut bankaların tamamı faizle çalıştığından iki kavramın yani “İslam” ve “Banka” kavramlarının beraber kullanılmaması daha maslahatlı idi. Dolayısıyla İslami finans kurumları bir noktadan sonra bankacılık işlemleri yapacaklardı ve bu faaliyetlerini de İslami Banka adı altında değil Katılım Bankası şeklinde yapacaklardı.

Soru 7: Katılım Bankacılığın Amaçları Nelerdir?

Katılım bankacılığı kavramı ve faaliyet konuları bu anlamda şu şekilde tarif edilecektir: Katılımcıların *faaliyetlerin sonucuna* katlanmalarını sağlayan sistemdir. Temel amaç ise ellerindeki fon fazlalığını ya da nakiti değerlendirmek isteyen ama faiz kullanmak istemeyen tasarruf sahiplerinin bu fonlarını ve nakitlerini ekonomiye kazandırmaktır. Tanımdan anlaşılacağı üzere katılım bankalarını, geleneksel bankalardan ayıran ince fark ise önceden belirlenen bir faiz oranının olmamasıdır. Çünkü geleneksel bankacılıkta önceden belirlenen bir faiz oranı vardır ve mudiler (faize yatırım yapanlar) bu oranı önceden bilip fonlarını yatırmaktadırlar. Nihayetinde yatırımcılar faaliyet sonuçlarına katlanmadıkları için banka zarar ederse dahi kendileri önceden belirlenen faiz oranından dolayı zarar etmeyeceklerdir. İşte katılım bankacılığındaki temel prensip faiz oranı yerine kâr-zarar ortaklığı vardır. Katılımcılar kâr-zarar sonuçlarına katlanmaktadırlar.

Özetlemek gerekirse katılım bankaları; hali hazır finansman yöntemlerine alternatif olarak bankacılık hizmeti sunan kuruluşlardır. Aynı zamanda bu kurumlar bankacılık hizmeti yapmakla beraber tasarruf sahiplerinden cari hesap ve kâr/zarar ortaklığı hesapları yöntemi ile toplanan fonları faizsiz finans ilkelerince reel sektöre aktararak oluşan kâr veya zararı tasarruf sahipleriyle paylaşmaktadırlar. (Tunç, 2010:13) Katılım bankacılığı kavramı 19.10.2005 tarihli 5411sayılı Bankalar

Kanunu'nda “Katılım bankası: Bu Kanuna göre özel cari ve katılma hesapları yoluyla fon toplamak ve kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini, ifade eder” şeklinde tanımlanmıştır. Faizsiz finans kavramının ilk olarak kullanılması çok eskileri dayanmaktadır. Milattan önce Babil kralı Hammurabi'nin faizsiz bankacılıkla ilgili uygulamaları olmuştur (Küçükkoçaoğlu, 2010;1).

Soru 8: Dünya'da İslami Finans Sisteminin Gelişimi Nasıl Olmuştur?

Osmanlı Devlet'inde para vakıflarının kurulması ile faizsiz kredi uygulamaları da başlamıştır. Para vakıflarında hayır amaçlı çeşitli fonlar toplanmıştır. Bu fonlardan elde edilen gelirler yine vakıfta hayır amacı ile kullanılmıştır (Döndüren, 2008:1). Müslümanların İslami kurallara uygun yatırım ürünlerine yönelik artan talepleri, İslami bankacılığın doğuş süreçlerini hızlandırmıştır. İlk modern İslami bankacılık uygulaması, 1963'de Mısır'da kurulan ve kâr paylaşımını esas alan Mit Ghamr tasarruf bankası olarak gösterilebilir (Akın & Ece, 2010:3). Faizsiz bankacılığın günümüzde kullanımı şüphesiz İslam ülkelerinde başlayan sanayileşme eğiliminin doğal bir sonucudur. İslam ülkelerinin sanayileşmesini takiben bir de 1970'li yıllarda petrol fiyatlarında görülen ani artışlar faizsiz finans sistemine yönelişi kaçınılmaz kılmıştır. 1971 yılında Mısır'da kurulan Nasır Sosyal Bankası, İslami yasaları esas almakla birlikte, faizsiz, bir ticari banka olduğunu ilan eden ilk bankadır. 1975 yılında Müslüman nüfuslu ülkelerin kamusal projelerinin finansman sorunlarını çözmek amacıyla, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu ülkeler tarafından Suudi Arabistan'da kurulan “İslam Kalkınma Bankası (İKB)”nın kurulması da İslami finans anlamında atılan önemli bir adım olmuştur (Akın & Ece, 2010:4).

İslam Kalkınma Bankasının bu anlamda İslami finansa dair uygulamaları karşılamakta yetersiz kalması bunun yanında özel sektör projelerine destek vermemesi gibi nedenlerle Suudi Arabistan, Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri gibi ülkelerin örgütlenmeleriyle İsviçre'de 1981 yılında “Dar Al Maar Al Islâmi” isimli holding kurulmuştur. Diğer

Müslüman ülkelerde de faizsiz bankacılık hızla yaygınlaşmış ve Malezya gibi ülkelerin ekonomik sıçramalarına çok büyük katkıları olmuştur (Küçükkocaoğlu, 2010:1).

Bu süreçten sonra 1980 ile 1990 yılları arasında öncelikle Körfez Arap Ülkeleri'nde olmak üzere Orta Doğu ve Asya ile Pasifik ülkelerinde İslami bankaların sayısında artış olmuştur. Bu ülkelerde İslami bankalar faizsiz bankacılık faaliyetleri yanında İslami Sigortacılık (Tekaful) ile ilgili faaliyetler de gerçekleştirmiştir. 1990 – 2000 yıllarında aynı coğrafyalarda İslami sigortacılığın yanında İslami tahvil, bono ve yatırım fonları gibi finansal araçlar da kullanılmaya başlanmıştır. 2000'li yılların başlarına gelindiğinde ise İslami finans sistemini benimseyen ülkeler artmaya başlamış ve bu sistem en nihayet Avrupa ve Amerika'da yaygınlaşmaya devam etmiştir. Bilgi çağının gereği olarak bu tarihlerde İslami finans sisteminde artık E-Ticaret işlemleri de yapılmaya başlanmıştır.

Günümüze gelindiğinde sadece Müslüman ülkelerin sermayeleri ile kurulmuş İslami Finans Kurumları dışında dünyanın en büyük bankaları da bu yeni sistemle çok yakından ilgilenmektedirler. Zira söz konusu sistem 200 milyar doları aşan bir paya sahiptir. Örneğin Citibank, HSBC, ANZ gibi dünya bankaları bu paydan yararlanmak için faizsiz sistemle oldukça fazla ilgilenmektedirler. (Küçükkocaoğlu, 2010;4)

Sektörün coğrafik bazda genişlemesi, özellikle son yıllarda Körfezde, Malezya'da ve Endonezya'da kurulan yeni kurumlar yoluyla olmakla birlikte ABD, İngiltere, İsviçre, Almanya, Lüksembourg, Kanada ve daha birçok batı ülkesinde de var olan İslami nüfus dolayısıyla faizsiz bankacılığa olan talebin ve bu alandaki ürün ve hizmetlerin arttığını görmek mümkün. Faizsiz bankacılık, Güney Afrika, Rusya, Ortadoğu, Güneydoğu Asya ve Avrupada ticari ve yatırım bankacılığı ürünlerini sunarken, Avustralya, Amerika, İngiltere ve Almanya'da ise hisse senedi ve yatırım fonları aracılığı faaliyetlerinde yoğunlaşmış olarak görülüyor. Ayrıca global ölçüde ticaretin finansmanı ve özellikle Kanada, son yıllarda ise İngiltere'de, konut finansmanının yoğunluk kazanması, sektörün global çerçevede giderek derinlik kazandığını gösteriyor. (Küçükkocaoğlu, 2010:5)

Soru 9: Türkiye’de İslami Finans Sisteminin Gelişim Süreci Nasıldır?

İslam Kalkınma Bankasının (İKK) kurucu üyeleri arasında bulunan Türkiye Cumhuriyeti Devleti 1984 yılında sermaye payını arttırarak kuruluşun en büyük ortağı haline gelmiştir. Bu durum bankanın yönetiminde sürekli üye bulundurma hakkını sağlamış ve haliyle bankanın Türkiye’de de kurulmasının önü açılmıştır. Daha önce 1975 yılında Türkiye’de kurulan Devlet Sanayi İşçi Yatırım Bankası (DESİYAB) 1988 yılında adını Türkiye Kalkınma Bankası (TKK) ile değiştirmiş ve ülkemizde faizsiz finans kurumları ile ilgili adımlar atılmaya başlanmıştır. (Safdari, 2009;1)

Bu gelişmeleri takiben Türkiye’de ilk olarak faizsiz bankacılığın başlaması 1983 yılında dönemin başbakanı Turgut Özal’ın girişimleri sonucu ile olmuştur. Daha sonra 1984 yılında 18323 sayılı Resmi Gazete ile faizsiz bankacılık ile kanun çıkarılmıştır. Söz konusu kanunda takip eden tebliğ ve düzenlemeler neticesinde bu sistemin mevzuat ve yasalar yönünden alt yapısı tamamlanmıştır. İlk kurulduklarında Özel Finans Kurumu olarak kurulan bu kurumlar 1999 yılında Bankalar Kanunu kapsamına alınmışlardır. 2005 yılında da tamamen Bankalar Kanunu’na dâhil edilmişler takiben mevduat bankaları ve yatırım bankaları ile aynı duruma gelmişlerdir.

Kanun değişikliğinden sonra Katılım Bankası ismini alarak faaliyetlerini devam ettiren birkaç finans kurumu vardı. Albaraka Türk Finans Kurumu A.Ş. ve Faisal Finans Kurumu A.Ş. 1985 yılında kurulan ve İslami bankacılık prensipleri ile çalışan ilk kurumlar idi. Bunları takiben 1989 yılında Kuveyt Türk Evkaf Finans Kurumu A.Ş., 1991 yılında kurulan Anadolu Finans Kurumu A.Ş., 1995 yılında kurulan İhlas Finans Kurumu A.Ş. ve 1996 yılında kurulan İhlas Finans Kurumu A.Ş. kurulmuşlardır. Fakat bu kurumlardan İhlas Finans 2001 Türkiye ekonomik krizinde iflas etmiştir. Faisal Finans da Ülker grubu tarafından devralınmış ve ismi Family Finans olmuştur. Hemen kısa bir süre sonra da Anadolu Finans ile birleşmiş ve 2005 yılı kanun değişikliğinden sonra da iki kurum Türkiye Finans Katılım Bankası ortak adıyla faaliyetlerini devam ettirmektedirler. (SERPAM, 2013;7)

Türkiye’de halan faaliyetlerini devam ettiren katılım bankaları, Kuveyt Türk, Türkiye Finans, Albaraka Türk, Bankasya, Vakıf Katılım, Ziraat Katılım gibi bankalardır.

Bu katılım bankalarının web sitelerinden alınan bilgilere göre kuruluş tarihleri ve faaliyetleri şöyledir.

Soru 10: Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş. Çalışma Sistemi Nasıldır?

Albaraka Türk A.Ş.’nin web sitesinden alınan bilgiler şöyledir. (AlbarakaTürk)

-30. yılını kutlamaya hazırlanan Albaraka Türk, Türkiye ekonomisinin bu dönem içinde yaşadığı büyük değişimi doğru stratejilerle öngörerek sağlıklı bir büyüme sergilemiş ve katılım bankacılığının öncüsü olmuştur.

-1984 Faizsiz bankacılık yapan Albaraka’dan gelen teklifle Albaraka Türk’ün kuruluş çalışması başladı.

-1985 Albaraka Türk, Türkiye’deki ilk özel finans kurumu olarak faaliyetine başladı.

-1988 Finansal kiralama işlemleri yapılmaya başlandı.

-1992 Şube sayısı 10’a ulaşırken, aktiflerinin toplamı 400 milyon doları aştı.

-1998 Visa ile yaptığı anlaşma sonrası kredi kartı hizmeti de sunmaya başlayan Albaraka Türk’ün şube sayısı 22’ye ulaştı.

-2002 Şube sayısı 24’e çıkarken, öz sermaye toplamı 70 milyon dolara ulaştı.

-2007 Albaraka Türk’ün halka arzında 170 milyon dolarlık halka arza 24 bin yatırımcıdan 7 milyar doların üzerinde talep geldi.

-2011 İlk yurtdışı şubesini Erbil-Irak’ta açtı. 350 milyon dolarlık murabaha sendikasyonu ile sektörünün en büyük meblağlı sendikasyon kredisine imza attı. İlk wakala işlemini gerçekleştirdi.

-2012 “Dünyanın en iyi katılım bankası olma” vizyonu doğrultusunda dönüşüm programı SİMURG’u başlattı.

-2013 Yurt içi şube sayısını 166’ya çıkardı. Türkiye’de ilk defa uygulanan murabaha sukuk yöntemiyle sermaye benzeri kredi sağladı.

-2014 35 yeni şube açılımlıyla banka tarihinde bir rekor kırıldı ve şube sayısı 202'ye ulaştı. SİMURG kapsamında önemli kazanımlar elde edilmeye başlandı.

Soru 11: Kuveyt Türk Katılım Bankası A. Ş. Çalışma Sistemi Nasıldır?

Kuveyt Türk Katılım Bankası A. Ş.'nin web sitesinden alınan bilgiler aşağıdaki gibidir. (KuveytTürk)

Kuveyt Türk, 16.12.1983 gün ve 831/7506 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın tespit ettiği esaslara uygun olarak faaliyet göstermek üzere 1989 yılında Özel Finans Kurumu statüsünde kurulmuştur. Özel Finans Kurumları'nın faaliyetleri, 1999 yılında Bankacılık Kanunu kapsamına girinceye kadar geçen süreçte bir yanda Bakanlar Kurulu Kararı, diğer yanda Merkez Bankası ve Hazine Müsteşarlığı'nın tebliğleri ile yürütülmüştür. 1999 yılı Aralık ayından itibaren diğer Özel Finans Kurumları gibi Kuveyt Türk de 4389 sayılı Bankacılık Kanunu'na tâbi hale gelmiştir. Mayıs 2006'da ünvanı, Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. olarak değişmiştir.

Kuveyt Türk'ün sermayesinin %62'si Kuveyt Finans Kurumu'na (Kuwait Finance House), %9'u Kuveyt Devlet Sosyal Güvenlik Kurumu'na, %9'u İslam Kalkınma Bankası'na, %18'i Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne, %2'si de diğer ortaklara aittir.

%62'lik sermaye payı ile Kuveyt Türk'ün en büyük ortağı konumundaki Kuveyt Finans Kurumu (Kuwait Finance House) milyarlarca dolarlık toplam fonuyla ve sunduğu çağdaş bankacılık hizmetleriyle Kuveyt'in dev bir finans kuruluşu olmasının yanı sıra faizsiz finans kurumları arasında dünyada ilk sıralarda yer almaktadır.

Kuveyt Türk, kurulduğu günden bugüne kadar faizsiz bankacılık sisteminde özenliliği, yatırım alanlarında araştırmacılığı, tasarruf sahiplerine ve iş adamlarına çağdaş, istikrarlı, güvenilir, kaliteli ve süratli hizmet sunmayı, personelinin verimliliğini artırmak için sürekli eğitime tabi tutmayı kendisine ilke edinmiştir. Yurt içinde ve yurt dışında şubeleri ve muhabir bankaları vasıtasıyla, her türlü çağdaş teknolojik imkânları kullanarak, süratli ve kaliteli hizmeti tasarruf sahiplerinin ve

yatırımcılarının ayağına götürebilmenin gururunu yaşamaktadır.

Kuveyt Türk uluslararası bir katılım bankası olma vizyonuna paralel olarak yurt dışında da şube ve temsilcilikler açmıştır.

Teknoloji ve bilgisayar çağı olan 21. yüzyıl, bilhassa finans kurumlarını daha fazla teknoloji yoğun çalışmaya zorlamaktadır. Kuveyt Türk, bu anlamda gerekli olan bilişim ve teknoloji altyapısını en iyi şekilde kurmuştur. Elektronik Bankacılık ve Alternatif Dağıtım Kanalları konusunda tüm bankacılık hizmetlerini en iyi şekilde vermektedir. Visa ve MasterCard kredi kartları yanında POS, ATM, İnternet Bankacılığı, Çağrı Merkezi, Sesli Yanıt Sistemi ve SMS Bankacılığı hizmetleri kesintisiz olarak sunulmaktadır. Kuveyt Türk, 2000 yılından beri bu yenilikleri müşterilerine ilk sunan katılım bankası olmanın gururunu yaşamaktadır.

Tamamına yakını üniversite mezunu, işinde uzman, genç ve dinamik hizmet kadrosu ile modern işletme tekniklerini, yönetim ve hizmet anlayışını kurum bünyesine taşımayı amaçlayan Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. sağlam sermaye yapısı ve ekonomik gücü ile Türkiye’de katılım bankaları arasında öncüdür.

Soru 12: Bank Asya | Asya Katılım Bankası A.Ş. Çalışma Sistemi Nasıldır?

Bank Asya / Asya Katılım Bankası A. Ş.’nin web sitesinden alınan bilgiler aşağıdaki gibidir. (BankAsya)

Türkiye’nin altıncı özel finans kurumu olarak 24 Ekim 1996 tarihinde, Altunizade’deki Merkez Şubesi ile faaliyetlerine başlamış ve 20.12.2005 tarihinde “Asya Finans Kurumu Anonim Şirket’i olan şirket unvanı “Asya Katılım Bankası Anonim Şirketi” olarak değiştirilmiştir.

Kuruluş sermayesi 2 milyon TL, mevcut ödenmiş sermayesi 900 milyon TL olan Bankamızın, tabana yayılmış yerli sermayeye dayanan, çok ortaklı bir yapısı vardır.

Faizsiz bankacılığın gereklerine uyarak üretime destek olmayı kuruluş prensibi olarak kabul eden Bank Asya’nın temel amacı; müşteri odaklı hizmet anlayışından hareketle, teknolojinin getirdiği en son imkânları kullanarak, faizsiz finans sistemini daha geniş kitlelere ulaştırabilmektir. Bu doğrultuda şube sayımız Erbil ve Gezici

şubelerimizle birlikte Kasım 2014 tarihi itibarıyla 202 şube ve yurt içinde 1, yurt dışında 1000 muhabir banka ile faaliyetlerini sürdürmektedir.

ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi Belgesi'ne sahip ilk katılım bankası olan Bank Asya; bireysel, ticari ve kurumsal bankacılık alanlarında müşterilerinin her türlü ihtiyaç ve beklentilerini karşılayacak ürün yelpazesi ve yapılanması ile faaliyet göstermektedir. Bank Asya, geleneksel dağıtım kanalları olan şubelerinin dışında İnternet Şubesi, Alo Asya Telefon Bankacılığı, ATM ve POS terminalleri ile bankacılık hizmetlerini kesintisiz, hızlı ve etkin bir şekilde sunmayı hedeflemektedir.

Bank Asya, şu iki temel yaklaşımı kendi gelişiminin ve hedeflediği pazar payına ulaşabilmesinin bir gereği olarak kabul etmekte ve bunun için çaba sarf etmektedir:

- Faizsiz bankacılık ürünlerini geliştirerek, bu konuda yeni türev ürünler ortaya koymak.
- Bankacılıkta etkin bir biçimde kullanılmakta olan ürünlerin faizsiz bankacılık sistemine adaptasyonunu sağlamak.

Soru 13: Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. Çalışma Sistemi Nasıldır?

Türkiye Finans Katılım Bankası'nın web sitesinden alınan bilgiler aşağıdaki gibidir. (TürkiyeFinans)

Türkiye Finans; 1991 yılında %100 yerli sermayeli ilk özel finans kurumu olarak kurulan "Anadolu Finans" ile 1985-2001 yılları arasında "Faisal Finans Kurumu" adıyla katılım bankacılığı hizmeti sunan "Family Finans"ın 2005 yılında güçlerini birleştirmesiyle kurulmuştur. Boydak Grubu ve Ülker Grubu'na ait bu iki kurum, 2005 yılında tek çatı altında birleşerek Türkiye için daha fazla değer yaratmak ve rekabet üstünlüklerini pekiştirmek misyonuyla güç birliğine gitmişlerdir. Anadolu Finans ile Family Finans'ın birleşmesi Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)'nun 28 Aralık 2005 tarihli kararıyla resmen tescil edilmiş ve 30 Aralık 2005 tarihinde Banka'nın unvanı Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. olarak değiştirilmiştir.

Birleşmeyi takiben yeni ve güçlü bir kurumsal kimliğe kavuşan Banka, hedef kitlesi giderek genişleyen katılım bankacılığına yeni bir

soluk getirmiştir. Türkiye Finans için en büyük değişim ve atılım dönemi, %60 hissesinin 31 Mart 2008 tarihinde The National Commercial Bank (NCB) tarafından satın alınması ile başlamıştır. Ülkemizin önde gelen sanayi gruplarından Boydak Grubu ve Ülker Grubu ile Orta Doğu'nun en büyük sermayeli bankasının güçlerini birleştiren ortaklık, katılım bankacılığı iş koluna sermaye yapısıyla ve vizyonu ile öne çıkan bir oyuncu kazandırmıştır.

Sürdürülebilir büyüme yolunda emin adımlarla ilerleyen Türkiye Finans, etkin alternatif dağıtım kanallarından oluşan güçlü hizmet platformuyla ticari/kurumsal bankacılık, girişimci bankacılık ve bireysel bankacılık segmentlerinde geniş bir müşteri kitlesine yenilikçi ve katma değeri yüksek ürün, hizmet ve çözümler sunmaktadır.

Bugün Türkiye Finans; mükemmel müşteri deneyimi, teknolojik yetkinlik ve ilkeli finansman ve yatırım sağlama vizyonu çerçevesinde oluşturduğu yol haritasıyla sürdürülebilir büyüme yolunda emin adımlarla ilerlemektedir.

Soru 14: Ziraat Katılım'ın Çalışma Sistemi Nasıldır?

Ziraat Katılım Bankası'nın web sitesinden alınan bilgiler aşağıdaki gibidir(ZiraatKatılım).

Ziraat Katılım Bankası; tamamı T.C. Hazinesi tarafından ödenmiş 675.000.000 -TL sermayesi ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun 15/10/2014 tarih ve 29146 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 10/10/2014 tarih ve 6046 sayılı izniyle kurulmuş, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun 14/05/2015 tarih ve 29355 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 12/05/2015 tarih, 6302 sayılı kararı ile faaliyet izni almıştır.

Katılım bankacılığı prensiplerine uygun ürünlerimiz ve alternatif dağıtım kanallarımız ile her zaman müşterilerimizin yanındayız. Müşterilerini her koşulda dinleyen ve onlara özgü çözümler sunmayı kendisine temel felsefe edinen Ziraat Katılım Bankası; yalnızca müşterileri ve hissedarları için değil, topluma ve tüm paydaşlarına değer katacak çalışmalarda bulunmak için faaliyet göstermektedir.

Soru 15: Vakıf Katılım'ın Çalışma Sistemi Nasıldır?

Ziraat Katılım Bankası'nın web sitesinden alınan bilgiler aşağıdaki gibidir (Vakıf Katılım).

Vakıf Katılım Bankası A.Ş.; tamamı T.C. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü, Bayezid Han-ı Sani (II. Bayezid) Vakfı, Mahmut Han-ı Evvel Bin Mustafa Han (I. Mahmut) Vakfı, Mahmut Han-ı Sani Bin Abdülhamit Han-Evvel (II. Mahmut) Vakfı ve Murat Paşa Bin Abdüsselam (Murat Paşa) Vakfı tarafından ödenmiş 805.000.000.- TL sermayesi ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun 03.03.2015 tarih ve 29284 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, 27.02.2015 tarih 6205 sayılı kuruluş izniyle 25.06.2015 tarihinde bir anonim şirket olarak kurulmuş, 17.02.2016 tarihinde Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'ndan faaliyet izni almıştır.

Katılım bankacılığı sektörünün en genç üyesi olan Vakıf Katılım, yüzyıllardır kültürümüzün önemli bir parçası olarak günümüze gelen ve bugün ana kurucusu T.C. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yaşatılan “Vakıf Kültürü’nün önemli bir kurumu olarak faaliyetlerini sürdürmektedir.

Yüzyıllardır adil sosyal yaşamın önemli bir parçası olan Vakıf Kültürü ile faizsiz bankacılık ilkelerini bir araya getiren Vakıf Katılım, bu şekilde üstlendiği önemli misyonla çalışmalarını sadece ortakları ya da müşterileri için değil tüm topluma faydalı olma ilkesi çerçevesinde yürütmeyi hedeflemektedir.

Soru 16: Katılım Bankalarının Çalışma Şekli Nasıldır?

Daha önceki bölümlerde anlatıldığı üzere Katılım Bankaları faizsiz finans sistemi şeklinde çalışmakla beraber aynı zamanda tasarruf sahiplerinden fon toplayarak da işlemler yaparlar. Bu işlemler de yine değerlendirildiği gibi tasarruf sahiplerinin kâr ve zarara ortak olmalarını sağlayarak yapılmaktadır. Katılım bankalarının fon kullanma veya kullandırma ya da ticaret işlemleri yapmak anlamında farklı çalışma yöntemleri vardır. Bu yöntemlere izlenirken belirli ilkeler gözetilmektedir.

Katılım bankaları; faizin yasak oluşu, riskin paylaşılması, spekülâtif davranışların yasak oluşu, belirsizliğin yasak oluşu ve sözleşmenin önemi, banka faaliyetlerinin ortakların bilgisine açılması gibi prensiplerle fon toplayıp bu fonları ekonomiye kazandırırılar. Söz konusu prensipler şunları ifade etmektedirler: (Akcan, 2012;34)

Faizin yasak oluşu; faiz karşılığı fon satışı yoktur. Ancak fon sahibi müteşebbislere öz kaynak vermek suretiyle ortaklık yapmış olur. Haliyle fon sahibi müteşebbisin kârına ortak olduğu gibi zararına yani riskine de ortak olur.

Riskin paylaşılması; yine faiz kullanılmaması sebebi ile fon sahibi kredi vermez bunun yerine yatırım yapılır. Sonuçta kâr ve zarara ortak olma durumu vardır.

Spekülâtif davranışların yasak oluşu; katılım bankalarının sosyal sorumluluk ilkeleri gereği zengin fakiri ezme ihtimali uzaktır. Yani yapılan üretim faaliyetleri ve ticarete spekülâtif davranışlar yoktur ve ucuza alıp ileride pahalıya satma yolu kapatılmıştır.

Belirsizliğin yasak oluşu ve sözleşmenin önemi; ticari işlemlerde alıcı ve satıcı ne alıp sattıklarını bilmektedirler. Bunun yanında sözleşmelerde haklar, yetkiler ve pay oranları açıkça belirlenmiştir. Banka faaliyetlerinin ortakların bilgisine açılması; bu prensip gereği de katılım bankaları faaliyetlerinde izledikleri yolu, belirlediği oranları hem resmi otoritelere hem de fon sahibi ve müteşebbislere bildirmektedirler.

Soru 17: İslami Finansman Modelleri Nelerdir ?

Katılım bankalarının çalışma şekillerinde değindiğimiz ilkelere de anlaşılaacağı üzere katılım bankaları fon sahipleri ve müteşebbislere bir araya getirirler. Aynı zamanda katılım bankaları bu ilkeler dışında bir de fonları toplarken bir takım finansman modelleri kullanmaktadır. Fon toplama ve kullandırma modelleri de yine aşağıda ayrıntılı bir şekilde anlatılacaktır.

Daha önce de değinildiği gibi İslami finansın temel ilkesi olan faizin yasak olması, farklı metotların geliştirilmesine vesile olmuştur. Örneğin bir kişinin ya da kurumun başka bir kişi ya da kuruma belli bir süreliğine 10.000 TL verip süre sonunda 12.000 TL geri istemesi aradaki

2.000 TL'nin haksız kazanç olması sebebiyle bu miktar faiz olacaktır. İşte İslami finans bu noktada paradan haksız para kazanmasının önüne geçebilmek için faizi ortadan kaldıran sözleşmeye dayalı ticaret modelini uygulamaktadır. Zira bir malın 10.000 TL'ye alınıp 12.000 TL'ye satılması bir ticaret işleminden kaynaklı kâr olacaktır, faiz olmayacaktır. Diğer bir model de yine fon sahipleri ve tasarruf sahiplerini beraber çalıştıran ortaklık modelidir. Bunun dışında bir de destek uygulama modelleri ve diğer finansman modelleri de bulunmaktadır.

Soru 18: İslami Finansın Ticaret Modeli Nedir?

Modelin isminden de anlaşılacağı üzere ortada bir ticaret işlemi söz konusu olan modeldir. Bu model de murabaha, selem, istisna, icara olmak üzere dört ayrı yöntemle çalışmaktadır.

Soru 19: Murabaha Sistemi Nasıl Çalışır?

Katılım bankalarının en yaygın kullandıkları sözleşmeye dayalı ticaret modelidir. Murabaha yönteminde; bir satıcı bir alıcıya belli bir malı belli bir kâr oranı ile satması demektir. Buradaki en önemli husus satıcı, alıcıya satış fiyatı içindeki kâr oranını veya miktarını açıklaması gerektirir.

Murabaha esasında herhangi bir malı satın alma ve tekrar satma işlemlerini bir sözleşmeye dayandırma işlemidir. Malın alışı herhangi bir finansal kuruluş yapar. Müşteri daha sonra bu malı finansal kuruluştan, vadeli olarak, satın alım maliyetleri ve önceden belirlenen bir farkı (kar payı) içerecek bir fiyattan satın almaktadır. Bu fark bankanın karını teşkil etmekte ve İslami koşullara uygun olarak faaliyet göstermek isteyen finansal kuruluşlar açısından faizin yerini almaktadır. Bu farkın veya kar payının hesaplanması, sabit, götürü bir miktar şeklinde olabileceği gibi finansmanı sağlanan miktarın bir yüzdesi olarak da gerçekleştirilebilmektedir. Finansal kuruluşun ilk olarak malın sahipliğini kazanması ve bundan dolayı malın alımında ve satımında risk üstlenmesi nedeniyle İslami kurallara uygun olarak görülmektedir. Murabahada, varlığın tedarikçisi ile tüm şartları görüşme ve anlaşma yükümlülüğü

müşteriye aittir ve bu aşamada bankanın bir rolü bulunmamaktadır. (Günaydın, 2013;12)

Murabaha satışında en temel unsur malın maliyetinin ve kârının alıcı tarafından bilinmesidir. Ayrıca murabaha işleminde ödeme peşin yapılabileceği gibi vadeli olarak da yapılabilmektedir. Bu sebeple her satış murabaha olmamaktadır. İslami finans işlemlerinin çizgileri ve yöntemleri İslam hukuku tarafından belirlendiği şüphesizdir. Herhangi bir satış işleminin de murabaha olup olmayacağı da haliyle İslam hukukunun belirleyeceği ilkelere göre olacaktır. Dolayısıyla İslam hukuku aşağıdaki şartlar olduğu takdirde İslami usul bir satış olacağını belirtmektedir. (Usmani, 2002;71 aktaran Yanpar, 2015;94)

Satışa konu olan varlık, satışın gerçekleştiği anda var olmalıdır.

- Satılın gerçekleştiği anda satıcı, satışa konu varlığın fiziki veya hukuki kontrolüne sahip olmalıdır.

- Satışın gerçekleştiği anda satıcı, satışa konu varlığın sahipliğini taşıyor olmalıdır.

- Satış o anda ve kesin olmalıdır.

- Satışa konu varlık bir değere sahip olmalıdır.

- Satışa konu varlığın haram kılınan amaçlarla ya da varlıklarla ilgisi olmamalıdır.

- Satışa konu varlığın özellikleri alıcı tarafından bilinmelidir.

- Satışa konu varlığın alıcıya teslimi şansa veya tesadüfe bağlı olmaksızın kesin olmalıdır.

- Satışın fiyatı kesin şekilde belirlenmiş olmalıdır.

- Satış şartla bağlı olmamalıdır.

Murabahada risk, malların sermaye kullanıcısına devredildiği aşamada ve sermayenin kendisini geri ödeyememesi durumunda ortaya çıkar. Mallar finans kullanıcısına devredildiği takdirde, bütün riskler kullanıcıya aittir ve finans temin eden geri kalan süre içerisinde hiçbir riski paylaşmaz. Murabaha esaslı finansman, finansöre daha az risk getirir. Bunun iki nedeni vardır. (Altan, 2010;132)

- Finans temin edenler anlaşma süresince risk taşımazlar. Risk, sadece spot satışın yapıldığı ve malın müşteriye devredildiği zamanda ortaya çıkar. Anlaşmanın geri kalan süresi içinde toplam finansman tutarı ve üzerinde anlaşılan vade farkı riskten aridir. Diğer bütün finansman

tekniklerinde risk anlaşma süresince varlığını sürdürmektedir.

- Murabaha finansmanında, malın mevcut fiyatı esastır. Diğer tekniklerde, çok sayıda değişken üzerinden bazı tahminler yapılır. Tahminlerin doğru olmaması riski ortaya çıkarır.

Soru 20: Selem Sistemi Nasıl Çalışır?

Selem, ödemenin nakit olarak sözleşme anında yapıldığı ancak satın alınan varlığın teslimatının önceden belirlenmiş bir tarihe kadar ertelendiği bir alım satım işlemidir. Yani satıcıya peşin bir ödeme yapılır bunun karşılığında satıcı, alıcıya belli bir malı yine belirlenen bir tarihte, belirli bir fiyata satmayı taahhüt eder. Buradaki amaç alıcının peşin ödeme yapmakla malı indirimli bir fiyattan almaktır. Aynı zamanda satıcı da malın bedelini sonraki bir tarihte değil de önceden alma imkânı elde eder. (Büyükkakın & Önyılmaz, 2012;4)

Selem ile ilgili uygulamalar İslam'ın ilk dönemlerinde de gerçekleştirilmiştir. Bununla ilgili Peygamber efendimizin (SAV) hadisleri mevcuttur.

“İleride teslim edilecek bir malı, parasını peşin vermek suretiyle alacak olan kimse, ölçü tartı ve vadesini pazarlık edip öyle alsın. (Bir rivayette) ölçüsünü ve vadesini belirtip alsın.” (Buhârî Tecdî-i Sarîh: 1023)

Peşin bedelli vadeli teslimat İslamiyet'in ortaya çıktığı dönemde bilinmekteydi. Çiftçiler hasat döneminde elde edecekleri ürünü mahsul ekimi zamanında satarak tohum ve gübre ihtiyaçlarını karşılardı. Bu yöntem sadece buğday, arpa ve benzeri zirai ürünlere mahsus değildir. Her türlü misli malda peşin bedelli vadeli teslimat kullanılabilir. Bugün özellikle çiftçiler hasat zamanından önce duydukları finansman ihtiyacını selem yoluyla açmaktadırlar. Hasat zamanında teslim edilmek üzere bir miktar ürünü peşin bedelle tüccarlara satmaktadırlar. (Aktepe, 2010;60)

Selem sözleşmesinin geçerli olabilmesi için aşağıdaki şartların oluşması gerekmektedir. (Yanpar, 2015;99)

- Ödeme peşinen yapılmalıdır. Çünkü ödeme peşinen yapılmazsa İslam'ın kesin olarak yasakladığı borcun borç ile kapatılması durumu ortaya çıkar.

- Sözleşme niteliği ve niceliği belirli bir şekilde belirlenen varlıklara ilişkin yapılmaktadır.

- Sözleşme belirlenmiş bir ürün veya arazi üzerine yapılamaz. Mesela satıcı herhangi bir meyve veren ağaçların olduğu bir bahçe üzerine sözleşme yapılamaz. Çünkü bahçeye zarar gelebilir ya da meyve vermeyebilir. Dolayısıyla sözleşme sadece belirlenen ilgili meyve üzerine olmalıdır.

- Sözleşme yapılırken malın özellikleri, kalitesi gibi her türlü bilgi kesinlikle verilmelidir. Aynı zamanda malın miktarı, ölçüsü gibi özellikler de belirlenmelidir.

- Yine malın teslim edileceği yer ve zaman da belirlenmelidir.

Soru 21: İstisna Sistemi Nasıl Çalışır?

İstisna satıcı ile aracı arasında bir malı imal etme üzerine yapılan bir sözleşmedir. Söz konusu sözleşme ürün imal etmek üzere olduğu için ürünün imalatı uzun sürebilmekte ya da temin edilmesi de gecikebilmektedir. Sözleşmede belirlenmek şartı ile satış peşin, taksitli ya da ileri bir tarihte ödenebilecektir. (Tunç, 2010;150)

İstisnanın selemden farkı verilecek olan ücretin peşin ödenmesi şartı olmamasıdır. Diğer bir farkı da malın teslim tarihinin kesin olmamasıdır. Buradaki amaç ileri bir tarihte teslim alınacak veya üretilecek bir malın bedelinin bir kısmının veya tamamının ödenmesi malı gerçek fiyatından biraz daha ucuzlatmasıdır (Bayındır, 2007;150). Bu yöntem özellikle Körfez ülkelerinde büyük ölçekli inşaat projelerinin finansmanında başarılı bir şekilde kullanılmıştır. (SERPAM, 2013;5)

İstisna günümüzde genellikle inşaat, gemi inşası gibi büyük hacimli projelerde kullanılmaktadır. Bir sözleşmenin istisna niteliği kazanması için aşağıdaki şartlar gereklidir (Yanpar, 2015;98).

- Alıcının önceden avans verme zorunluluğu yoktur. Üretim başlamadan önce taksitler halinde ya da üretim tamamen bittikten sonra tamamını ödeyebilecektir.

- Ürünün özellikleri ve fiyatı önceden tam olarak belirlemiş olmalıdır.

- Sözleşmeyi sonlandırabilmek için üretim başlamadan önce iki tarafın haber vermesi şartı gereklidir. Bu şekilde tek taraflı olarak sözleşme bitirilebilir. Fakat üretim başladıktan sonra tek taraflı olarak sözleşme bitirilemeyecektir.

Katılım bankaları da istisna sözleşmesini sürekli olarak kullanmaktadır. Burada banka finansman sağlayıcı rolü üstlenir ve müşterisinin talimatına göre, tedarikçiye malın bedelini peşin olarak veya hakkediş usulüne göre malı teslim ederken öder. Hakkediş usulüne göre ödeme yapılacak ise müşteri malı sipariş ettiğinde süreç başlamış olur ve aşamalı bir şekilde malın üretimi tamamlandığı ölçüde hakkediş bedeli ödenmiş olur. İstisna sözleşmesine konu olan mal üretilirken veya bir şekilde temin edilirken sorumluluğu banka üstlenir. Nihayetinde müşterinin istediği özelliklerdeki mal temin edilir ve sürecin başındaki anlaşılmış bedelle satılır. (Tunç, 2013;150)

Soru 22: İcara Sistemi Nasıl Çalışır?

İcara, kelime olarak kiralamak, kiraya vermek anlamına gelmektedir. Geleneksel bankalardaki leasing uygulamasına benzemektedir. Kiralama sözleşmesi ise kiralayan ile kiraya veren arasında gerçekleşmektedir. Kiralanan mal çoğunlukla bir makine ya da ekipmandır.

Katılım bankacılığında yaygın olarak kullanılan icara yöntemi belli bir kira bedeli karşılığı makine benzeri demirbaşların kullanım hakkının müşteriye verilmesi yöntemidir. Sözleşme gereği banka kiralanacak makineyi satın alır ve müşterisine kiralar (Tunç, 2013;146).

İslami finansın diğer modelleri belirli şartların oluşması halinde yapıldığı gibi, aşağıdaki hususlar olduğu takdirde icara sözleşmesi gerçekleşmiş olacaktır (Yanpar, 2015;97).

- Kullanılması fayda sağlayan özellikte olan varlıklar olmalıdır. Fayda sağlamayan varlıklar icaraya konu olamaz.

- İcaraya konu varlığın sahipliği kiraya veren tarafta kalır.

- Kullanınca tükenen varlıklar icaraya konu olamaz.

- Sahiplikten doğan bütün yükümlülükler kiraya veren tarafa aittir. Ancak kullanıma bağlı yükümlülükler kiracıya aittir.

- Kiralama dönemi ve süresi açık şekilde belirtilmelidir. Kiralama bedeli de açıkça belirlenmelidir. Fakat uzun dönem kiralamalarda farklı kira bedelleri belirlenebilir.

- Kiralanan varlığın ne amaçla kullanılacağı açık şekilde belirtilmelidir. Kiracı varlığı sözleşmede yer alan bu amaçlar dışında kullanamaz.

- Kiracı kötü kullanımdan doğan zararlardan sorumludur.

- Kiralama dönemi boyunca kiracının kontrolünde olmayan olaylardan doğan zararlar kiraya veren tarafından karşılanır.

- Kiraya veren icara sözleşmesi sona ermeden tek taraflı olarak kira bedelini arttıramaz.

İcara sözleşmelerinde iki tür kiralama yöntemi uygulanır. Birincisi daimi kiralama, ikincisi mülkiyetin devri ile sona eren kiralama. Daimi kiralama türünde malın mülkiyeti sürekli olarak kiraya verende, yönetimi de bankada kalır. İkinci tür kiralamada ise kira bedeli adı altında belirlenen aylık taksitler ödenip bittikten sonra malın mülkiyeti kiracıya geçer. Bu şekilde sertifika sahiplerinin ana paraları itfa edilmiş yani kiracının, kiraya verene olan sözleşmedeki borç miktarı kapanmış (olur ve mal da artık kiracının olur. Bayındır S. , 2015;97)

Soru 23: İslami Finans'ın Ortaklık Modeli Nedir?

İslami finansman modellerinden bir diğeri ortaklık modelidir. Ticaret modelinden farklı olarak alış-satış, kiralama, ileri vadeli mal alım satımı değil de daha çok tasarruf sahipleri ile bankanın ortaklık kurması şeklinde uygulaması olan modeldir. Ortaklık modelinde mudarebe, muşaraka modelinin yanı sıra bir de diğerk ortaklık modelleri uygulanmaktadır.

Soru 24: Mudarebe Sistemi Nasıl Çalışır?

Mudarebe Arapça kökenli bir kelime olup kelime anlamı “döğüşmek”, “darbetmek” anlamına gelir. İslami finans literatüründe emek-sermaye paylaşımı ile kurulan ortaklığı ifade eder. Bu sözleşmenin taraflarından biri bilgisini, tecrübesini ortaya koyar, diğerk taraf da

elindeki parayı yani sermayeyi ortaya koyar. Bu sözleşme de sermayeyi işletecek olan taraf da (İslami banka) mudarip olur.

Bu yöntemde banka projenin bütün masraflarını karşılar. Yapılan yatırımdaki sermayenin tamamı bankaya aittir. Karşı tarafta ise emeğini, tecrübesini, ustalığını ortaya koyan müşteri vardır. Mudarebe sözleşmesi yapılırken İslami banka müşterisinden isteyeceği kâr oranını belirtir. Bu kâr oranı da fonun miktarına göre ya da şartlara göre değişiklik gösterebilecektir. Mudarebe sözleşmesinin mantığı herhangi bir iş sahasında tecrübesi, ustalığı olan birinin iş yapmak istemesi üzere sermayesinin olmaması sebebiyle İslami banka ile ortaklık yapmasıdır. (Safdari, Aghajani, & Abdollahian, 2013;2)

Mudarebe sözleşmesinin geçerli olabilmesi için aşağıdaki beş temel özelliğin olması gereklidir (Yanpar, 2015;88).

- Sermayenin tamamı taraflardan birine ait olmalıdır.
- Sermayeyi sağlayan işin yönetimine karışma hakkı yoktur.
- Olası bir zarar sermayeyi sağlayan tarafından karşılanır.
- Sermaye sağlayan tarafın sorumluluğu, koyduğu sermaye

kadardır.

- Emeğini ortaya koyan taraf sermaye koymadığı için sadece kârdan payını isteyebilir. Sermayeden herhangi bir pay isteme hakkı yoktur.

Mudarebe modeli uygulanırken katılım bankaları direk sermayeyi koyan taraf değil ise emeğini ve sermayesini ortaya koyan taraflardan ayrı üçüncü bir tarafı oluştururlar. Şöyle ki; İslami banka, sermayesini yatıran fon sahipleri ve iş tecrübesini yatıran emek sahiplerinin yaptıkları iş sonucu elde edilen kârı ya da zararı fon sahipleri ile paylaşır. Dolayısıyla banka bu işlem sonucu mudarib (sermayeyi işleten, kullanımını sağlayan) konumunda olur. Fakat sermayeyi koyan taraf katılım bankası ise karşısında emeğini koyan taraf olacaktır ki bu taraf aynı zamanda fonu kullanacak taraftır. Haliyle banka eğer müşterinin yatırdığı fonu kullanıyorsa mudarib olur ama kendisi sermaye yatırırsa müşteri mudarib durumunda olur. (Tunç, 2013;139).

Mudarebe işlemi tamamlandıktan sonra ortaya bir kâr çıkmış ise bu kâr taraflar arasında paylaşılır. Mudarebe işleminin sonucunda kâr değil de zarar ortaya çıkmış ise bu zarara sermaye sahibi yani banka ya

da fonu kullandıran taraf katlanmak zorundadır. Ama mudarib in yani sermayeyi kullanan tarafın ihmali sonucu bir zarar oluşmuş ise sermaye sahibi bunu mudaribden isteyebilir (Tunç, 2013;140).

Günümüz mudarebe uygulamaları üretim amaçlı yeterliliği olan bir kuruluşun elinde sermaye olmaması sebebiyle uzman bir kuruluştan yani İslami bankadan fon talep etmesiyle kurulan bir sözleşme türü olduğu görülmektedir (Bulut ve Er, 2009: 51'den aktaran Akten Çürük, 2013;63)

Soru 25: Müşareke Sistemi Nasıl Çalışır?

Müşareke kelime anlamı olarak iştirak etmek ortaklık yapmak anlamlarına gelmektedir. İslami finansın ortaklık modeli olan bu sözleşme türü iki veya daha fazla kişinin kâr ve zarara ortak olmayı kabul etmeleri ile ticaret yapmak için yaptıkları bir sözleşme türüdür. Müşareke modelinin mudarebe modeline benzer bir tarafı olmakla beraber tamamen aynı sözleşme değildir. Şöyle ki; müşareke de taraflardan biri kısmen sermayesini kısmen emeğini ortaya koyabilir. Karşılığında diğer taraf tamamen sermayesini ortaya koyabilmektedir.

Müşareke tıpkı diğer ortaklık modellerinde olduğu gibi bir tek özel işlem için yapılacağı gibi meşru ölçüler de birden fazla ticaret için de bu ortaklık kurulabilecektir. Mudarebeden farklı fakat diğer tüm ortaklıklarda olduğu gibi yine müşareke de de zarar yâda kâr tarafların koydukları sermaye ile yada yaptıkları yatırım ile orantılı olmalıdır. Bu model genellikle katılım bankalarının fon kullandırmak amacıyla kullandığı modeldir. Konusunda uzman bir teşebbüs sahibi ile bankanın birlikte yürüttüğü kâr-zarar ortaklığıdır. (Tunç, 2013;144)

Müşareke sözleşmesinin geçerli olabilmesi için aşağıdaki şartların oluşması gerekmektedir: (Yanpar, 2015;91)

- Oluşacak kârın dağıtım oranının sözleşme esnasında belirlenmiş olmalıdır. Bu oran belirtilmemiş olduğu takdirde sözleşmenin şer'i olarak geçerliliği bulunmayacaktır.

- Yatırım sonucu ne olursa olsun herhangi bir tarafa herhangi bir ödeme ya da belirli bir kâr dağıtımı yapılması gibi bir düzenlememe olmamalıdır.

Soru 26 İslami Finans'ın Diğer Ortaklık Modelleri Nelerdir?

İslam finansın ortaklık modelleri içerisinde yukarıda anlatılanlardan başka birkaç model de olmakla birlikte bu kısımda ele alınacak olan modeller, çok yaygın olarak kullanılmamaktadırlar. Fakat özellikle tarım sektöründe kullanılması halinde önemli katkılar sağlayacak olan müzaraa, müsakat ve müğarese modelleri bulunmaktadır. Bu modellerden müzaraa bir taraftan arazi diğer taraftan da çalışma olacak şekilde üretilen ürünün belirli oranda paylaşılması demektir. Müzaraa ile aynı anlama gelen mühabere de yine bu manada bir ortaklık türüdür. Müsakat ise bağ-bahçe ortaklığı anlamında kullanılan bir ortaklık türüdür. Boş bir araziye alıp oraya ağaç dikme ve sadece dikilen ağaçlara ortaklığına da müğarese denmektedir (Döndüren, 2005;441'den aktaran Akten Çürük, 2013). Bu ve buna benzer ortaklık türleri de olmakla beraber daha önce de bahsedildiği gibi çok fazla kullanımı olmadığından literatürde sadece tanım olarak bulunmaktadır.

Soru 27: Destek Uygulama Modelleri Nasıl Çalışır?

Doğrudan bir getiri sağlamamakla birlikte, sürecin işlemesi amacıyla diğer modellerle birlikte sistemde kullanılan destek uygulamalar ise teverruk, karz-ı hasen ve vekâlettir. (Çürük, 2013;39)

Soru 28: Teverruk Sistemi Nasıl Çalışır?

Teverruk kelime anlamı olarak nakit bulmak anlamına gelmektedir. Teverruk geçmişten beri bilinen ve dünya genelinde uygulanan finansman modelidir. İlk zamanlar uygulanması fıkhen caiz görülmemeyen daha sonra bazı mezheplerde teverrukun müstakil bir sözleşme olduğu hükmüne varılmıştır (Bayındır S., 2015;197). Fakat yine de meşruiyetinin tartışmalı olması sebebiyle ülkemizde çok fazla uygulandığı söylenemez.

Bey'ul iyne (iyne satışı) denen İslam'ın ilk dönemlerinde uygulaması olan satış türüne benzemektedir. İyne satışı şu basit örnekle açıklanabilir: 30 TL ödünç paraya ihtiyacı olan biri, bir malı 40 TL'ye vadeli

olarak satın alıyor ve peşin olarak 30 TL'ye satıyor. Dolayısıyla kişinin elinde nakit 30 TL olmasına karşın 40 TL vadeli borcu bulunmaktadır.

Fakat iyne satışına benzemesi zaman zaman eleştirilmesine sebep olmuştur. Bu sebeple teverrick işlemi yapılırken şu hususlara uyulması uygulamanın meşruiyeti açısından önem kazanmaktadır. (AAOIFI, 2012;574'den aktaran Çürük, 2013; 43)

- Emtianın var olduğu tespit edilmeli ve satıcının diğer ürünlerinden ayırt edilmelidir.

- Emtia üçüncü tarafa satılmadan evvel satıcının mülkiyetine geçirilmelidir.

- Eğer bağlayıcı bir taahhütte bulunulmuşsa bu vaat tek taraflı olmalıdır.

- Sözleşme konusu altın, gümüş veya döviz olmamalıdır.

- Emtianın akit yapılan yerde mevcut bulunmadığı durumlarda satışın göstermelik olmaması amacıyla, malın nitelikleri, numunesi, miktarı ve bulunduğu yer müşteriye gösterilmelidir.

- Emtia hakiki veya hükmi olarak kabz edilmelidir. Malın teslim alınmasına engel hiçbir kayıt ve faaliyet bulunmamalıdır.

- Emtia, iyne satışında olduğu gibi malın ilk satıcısına değil, mutlak surette üçüncü bir şahsa satılmalıdır. Diğer bir ifade ile müşteri satın aldığı malı ya kendisi satmalı ya da kuruluş dışında başkasını vekil kılmalıdır.

- Teverrick alıcının kuruluştan aldığı malı satmak üzere bizzat kuruluş veya onun vekili arasında bir yetkilendirme söz konusu olmamalıdır.

- İslami banka, müşteriye sattığı malı, müşteri adına satacak bir üçüncü taraf için vekâletname düzenlememelidir.

Teverrick işleminin bir diğer şekli ise uluslararası düzeyde ve İslami bankalar arasında gerçekleştirilmektedir. Bu ikinci modelde süreç şöyle işlemektedir (Çürük, 2013;43).

- Fon fazlası olan bir banka, faizli veya faizsiz çalışan ve fon ihtiyacı olan başka bir banka hesabında mevduat depo eder,

- Birinci banka depo ettiği mevduat ile ikinci bankadan kendi nam ve hesabına emtia almasına sipariş (vekâlet) verir,

- İkinci banka müşterisi birinci banka adına organize olmuş bir borsadan emtia alımı gerçekleştirir (Örneğin, Londra Metal Borsası),
- İkinci banka, müşterisinin adına tuttuğu emtianın kendisine vadeli ve kârlı şekilde satılmasını talep eder,
- Birinci banka emtiayı ikinci bankaya (maliyet + kâr) satar,
- İkinci banka mülkiyetine aldığı emtiayı dilerse kendi nezdinde tutar dilerse de ikinci el piyasada satar. Böylece bankalar arasında emtia ticaretinin izi kalmaz, arada sadece vadeli plasman ilişkisi kalmış olur.
- Vade bitiminde ikinci banka birinci bankaya borcunu öder. Plasman ilişkisi böylece sona erer.

Soru 29: Karz-ı Hasen Sistemi Nasıl Çalışır?

Kelime anlamı olarak güzel borç, iyi borç anlamına gelmektedir. İsminin güzel borç anlamına gelmesi sebebiyledir ki bu finansman modelinde kâr amacının güdülmesi şeklinde kullanım yoktur. Hiçbir maddi çıkar amacı olmaksızın sadece ihtiyacı olan birinin sıkıntısını gidermek amaçlı ortaya çıkan bu model aynı zamanda birçok ayette güzel bir şekilde bahsedilmiş, övülmüştür

Karz-ı hasenden bahseden ayetlerden bazıları:

- Kim ki Allah'a (Allah için) güzel bir borç verir, o takdirde o (borç), ona kat kat ödenir. Ve onun için kerim ecir vardır (Hadid, 11).
- Kim Allah'a güzel bir borç verirse, o takdirde, o (verdiği) kendisine kat kat çoğaltılarak ödenir. Ve Allah, (İlahî kanun gereği kişinin rızkını) daraltır ve genişletir. Ve O'na döndürüleceksiniz (Bakara, 245)
- Mallarını Allah'a imanları dolayısıyla insanlara karşılıksız bağışlayanların misali, yedi başak oluşturan ve her başağında yüz tane bulunan tek bir buğday tohumu gibidir. Allah dilediğine daha da katlar. Allah Vasi'dir, Alim'dir (Bakara, 261)

Bankanın, müşterilerine, öğrencilere ya da belli projeleri olan kişilere anaparanın geri ödenmesinin dışında hiçbir şeyin talep edilmediği yardım amaçlı kredilerdir. Karz-ı hasen verilebilmesi için önce kişinin hakikaten muhtaç olup olmadığına bakılır. Kredi dönmesi için ise kişiden maddi veya kefil karşılığı teminat alınır, borcun bir ya da birkaç taksitle geri ödenmesi talep edilir (Uçar, 1994;58)

İslam hukukçularının bir kısmı İslami bankaların karz-ı hasen ile topladığı fonları fon ihtiyacı olanlara kullanılabilecekleri şeklinde görüş belirtmişlerdir. Fakat bu düşüncenin sıkıntıları vardır. Bunun en önemli gerekçesi karz-ı hasen ile İslami bankaya fonlarını aktaran, para veren kişi istediği anda parasını geri çekebilecektir. Bu da bankayı sıkıntıya düşürmenin yanısıra mudarebe veya diğer modellerle para kullanmak isteyenler için caiz olmayan bir yola gidilmiş olacaktır. Çünkü karz-ı hasen ile yatırılan para karz-ı hasen ihtiyacı olanlar için kullanılmadığıdır.

İslami bankalar tüm bunlara rağmen yine de karz-ı hasen uygulaması kullanmışlardır. İslami bankalar büyük çapta işlemler yapan müşterilerine zor zamanlarında bu yöntem ile borç verebilmektedirler (Tok, 2009;11).

Karzin İslami finans sistemi içerisindeki bankacılık uygulamalarına bakıldığında daha çok sosyal içerikli olduğu ve kamu kurumlarını desteklediği görülmektedir. Aynı zamanda kredi kartlarında olduğu gibi kısa vadeli geçici finansman açıklarını karşılamak için diğer sözleşmelerle bir arada kullanılmaktadır. İslami bankalar, bir firmaya karz-ı hasen kapsamında genellikle aşağıdaki durumlarda fon sağlamaktadır. (Haron and Azmi, 2009' dan aktaran Çürük, 2013;46)

- Bankanın firmaya çeşitli şekillerde ortaklığı bulunduğu durumlarda, çalışma sermayesinin finansmanında,

- Bankanın yatırım yapmaya ilgisi olduğu bir firmanın ya da güvenilir ve kredibilitesi yüksek bir müşterinin nakit akımında yaşanan sorunlarının çözümünde,

- Bankada yüksek mevduatı olan müşterilere sağlanabilir. Bir finansal sorunla karşılaşan müşteri, normalde ya mevduatından para çekmeyi yahut bankanın finansal yardımında bulunmasını talep edecektir. Bu sebeple muhtemel sorunlardan kaçınmak ve bankanın imajını korumak amacıyla karz-ı hasen kolaylığı sağlanabilir.

Soru 30: Vekâlet Sistemi Nasıl Çalışır?

Vekâlet kelime anlamı olarak korumak, vekil tayin etmek anlamına gelmektedir. Bir kimsenin belli bir işlemi yapma üzere bir başkasını kendi yerine vekil tayin etmesine ilişkin bir sözleşmedir.

İslami finansın destek uygulama modeli olarak vekâlet daha yüksek getiri elde etmek yâda olası bir katılma hesabından kaynaklanan riski en aza indirmek isteyen fon sahiplerinin fonlarını bankaya çekmek amacıyla geliştirilen bir yöntemdir. Taraflar vekâlet sözleşmesi uyarınca ortaya çıkan sonuçlara rıza göstermelidirler (Yahşi, 2014;32).

Günümüzde vekâlet, bir çeşit acentelik sözleşmesi olarak kullanılmaktadır. Başta murabaha, selem, istisna ve icare olmak üzere çeşitli finansman modellerinin uygulanmasını sağlayan bir ön aşamadır. Vekâlet sözleşmeleri ile müşteri, elindeki fonları bankasına teslim eder ve banka bir yatırım uzmanı gibi bu fonları değerlendirir. Banka, vekil (wakil) olarak yürüttüğü bu hizmetine karşılık, önceden belirlenmiş bir bedel tahsil eder. Bankaya ödenen bu yönetim giderlerinin düşülmesinin ardından kalan kâr/zarar fon sahiplerine iletilir.

Vekalet sözleşmeleri spesifik ya da genel olabilir. Örneğin bir müşteri, elindeki fonları bankaya herhangi bir alanda kullanmak üzere teslim edebilir. Bu durumda genel bir vekâlet verilmiştir. Spesifik sözleşmelerde ise müşteri fonlarını bankaya sadece belli bir projede ya da belli sektörlere ait yatırımlarda kullanılmak üzere teslim eder ve banka çeşitli yatırım alternatifleri arasından müşterinin belirlediği kriterlere uygun olan projelerde fonları değerlendirir (Ahmad and Shabbir, <http://www.sbp.org.pk/departments/ibd/FAQs.pdf>. 'den aktaran Çürük, 2013;47).

Vekâlet sözleşmeleri, günümüz finansal işlemlerinin gerçekleştirilmesini kolaylaştırmakla birlikte, kendisi doğrudan bir ticaret ve ortaklık modeli değildir. Bundan sonra kâr ya da zararlar sonuçlanan temel finansman modelleri ele alınmaktadır (Çürük, 2013;47).

Soru 31: İslami Finans'taki Diğer Finansman Modelleri Nelerdir?

İslami finansın fon kullandırma mantığı genellikle müteşebbislerle İslami bankanın ortaklığını yapmak suretiyle yapılan sözleşmelere dayanmaktadır. Nitekim yukarıdaki bölümlerde de anlatıldığı gibi gerek sermayesi olmayan bir müteşebbisin sermayeyi ortaya koyması sonucu bir ortaklıklar kurulması gerekse de iki tarafında bazen sermayelerini

bazen de emek ve tecrübelerini ortaya koyması ile kurulan modeller geliştirilmiştir.

İslami finansın ortaklık mantığının dışında uygulamada olan başka modeller de bulunmaktadır ki bunlar sukuk ve tekafül diye adlandırılmaktadır. Bu modeller den sukuk İslami menkul kıymet, tekafül de İslami sigorta anlamlarına gelmekle beraber dünya çağında oldukça yaygın kullanımı vardır. Bu modeller üzerine ayrıca yazılan birçok bilimsel makale, tez, kitap vs. bulunmaktadır. Bu modellerin nasıl çalıştığı ile ilgili bilgiler verilecektir.

Soru 32: Sukuk Sistemi Nasıl Çalışır?

Sukuk sözcüğü Arapça kökenlidir ve “sak” kelimesinin çoğuludur. Kelime anlamı olarak “yazılı belge, resmi tutanak” anlamlarına gelmektedir. Borç senedi, çek, vekâletname gibi çeşitli resmi evraklar da yine sak diye nitelendirilmektedir. İslami finansman yöntemlerinden biri olarak kullanılan İslami tahvil, faizsiz bono veya kira sertifikası olarak bilinen belgeler de sukuk olarak adlandırılmaktadır. Arapçada bono ve tahviller için senet kelimesi tercih edilirken faizsiz tahvil belgeleri için de sukuk kelimesi kullanılmaktadır. Kısacası sukuk bir mal, menfaat, hizmet veya yatırım varlığı üzerinde eşit değerdeki hisseleri temsil eden mali vesika, belge olarak tanımlanabilir (Güngören, 2011;95’den aktaran Aslan, 2012;55).

Sukuk, batıdaki varlığa dayalı menkul kıymetleştirmeden etkilenilerek geliştirilmiş günümüz İslami finans ürünüdür. Geçmişte birbirinden bağımsız üretilmiş İslami sertifikaların hemen hepsini içinde barındıran paket niteliğindeki üründen ibarettir. Yalnız batıdaki sukuk mantığı ile İslami finanstaki sukuk arasında bir fark var ki o da batıdaki sukuk’un temelinde borç satımı var iken İslami finanstaki mal, proje yahut menfaat satımı vardır. (Bayındır S. , 2015;98)

Sukuk çoğul bir kelime olmasına kelimenin sukuklar şeklinde yanlış kullanımı yaygındır. Belge olarak ticari sözleşmeye dayalı bir hakkı, borcu, alacağı temsil eder. Sukuk diğer senetlerden farklı olarak belli bir varlığa dayalı olarak çıkarılır. Dolayısıyla herhangi bir kimse sukuk ihraç edecek ise öncelikle bir varlık sahibi olması gerekmektedir. Aynen diğer

İslami finans araçlarında olduğu gibi sukukun da en temel özelliği gerçek bir ticari varlık ya da ticari yatırım ilişkisine dayanmaktadır. (Tunç, 2013;152)

Sukuk ihraç edilirken ilk yapılması gereken finanse edilecek projenin menkul kıymetleştirme esasları çerçevesinde ayrı bir tüzel kişilik tarafından sahiplenilmesi ve yönetilmesi sağlanmalıdır. Bu süreç özel amaçlı bir kuruluşun ya da finans literatüründe genel kabul görmüş ismiyle SPV (Special Purpose Entity) kuruluşuyla sağlanmaktadır (Yanpar, 2015;205).

Sukuk ihraç edilip süreç devam ederken bu süreçte yer alan taraflar aşağıdaki gibidir (Yanpar, 2015;210).

a) Yükümlü: Sukuk ihracından fayda sağlayan taraftır. Bu genellikle hükümet veya şirkettir. Yükümlü paraya ihtiyacı olan veya fon talep edendir. Dolayısıyla bu talebini bir sukuk ihraç yapısı oluşturarak gerçekleştirmek istemektedir.

b) Yatırımcı: Sukuk satın alan kişilerdir. Sukuk sahipleri de bazen yatırımcı olabilmektedir.

c) İhraççı: Özel amaçlı kuruluş (SPV) şeklinde oluşturulan ve yükümlü ile yatırımcı arasındaki bağlantıyı kuran tüzel kişiliktir.

d) Trustee¹ :PV'nin ihraç yapısındaki görevlerini yerine getirmesini sağlayan bağımsız olması gereken yöneticilerdir.

e) Şer'i Kurul: Sukuk ihracının ve oluşturulan yapının şeriat hükümlerine uygun olup olmadığına dair onay veren danışma kuruludur. Teoride pek çok sukuk türü tanımlanmıştır (Aktaran Akten Çürük, 2013;72).

- Kiradaki varlıkların aslına mâlik olmayı sağlayan sukuk; kiraya verilmiş veya kiralanması vaad edilmiş bir malın mâlikinin veya onun vekili olarak hareket eden bir finansal aracı kuruluşun birbirine eşit değerde ihraç ettiği sertifikalardır.

- Varlıkların menfaatine malik olmayı sağlayan sukuk; mevcut/ üretilmeyi bekleyen nitelikleri belirlenmiş bir malın aslına/menfaatine malik olan kişinin veya onun vekili olarak hareket eden bir finansal aracı

1 Trustee: Sukuk alım satımı yapılırken taraflar arasında aracılık yapan, havuzdan sağlanan fonları yatırımcılara aktaran ve bunlara ilişkin raporları yatırımcılara aktaran kurum.

kuruluşun birbirine eşit değerde ihraç ettiği sertifikalardır. Böylelikle varlığın kullanım hakkı kiraya verilerek gelir elde edilir.

- Murabaha akdine dayalı sukuk; murabaha konusu malın alımını fonlamak amacıyla birbirine eşit değerde ihraç edilen sertifikalardır.

- Selem akdine dayalı sukuk; arz gelirlerinden selem sermayesini tahsil etmek amacıyla birbirine eşit değerde ihraç edilen sertifikalardır. Bu sertifikaları satın alan selem konusu malın mâliki olurlar.

- İstisna akdine dayalı sukuk; arz gelirlerinden elde edilen geliri istisna akdine konu olan projeyi gerçekleştirmek ve/veya akit konusu malın imalatını sağlamak amacıyla birbirine eşit değerde ihraç edilen sertifikalardır.

- Mudarabe akdine dayalı sukuk; ortaklardan birisinin veya üçüncü bir tarafın mudarabe ortaklığı esasına göre yönetmek üzere amacıyla birbirine eşit değerde ihraç edilen sertifikalardır.

- Muşarake akdine dayalı sukuk; ortaklardan birisinin veya üçüncü bir tarafın muşarake ortaklığı esasına göre yönetmek üzere görevlendirdiği projeleri veya iktisadi faaliyetleri temsil eden ortaklık sertifikalarıdır.

- Yatırım vekâletine dayalı sukuk; sukuk sahipleri adına hareket edecek bir vekilin ücretli vekalet esasına göre yönetmek üzere mudarib olarak görevlendirildiği projeleri veya iktisadi faaliyetleri temsil eden ortaklık sertifikalarıdır.

- Müzâraa - müsâkat - muğârase ortaklıklarına dayalı sukuk; arz gelirlerinin müzâraa - müsâkat - muğârase ortaklıklarına konu olan alanlarda harcanması amacıyla birbirine eşit değerde ihraç edilen sertifikalardır.

Soru 33: Tekâfül Sistemi Nasıl Çalışır?

Arapça “kefalet” sözcüğünden türemiş olan tekâfül kavramı garanti veya karşılıklı garanti anlamlarına gelmektedir. İslami finansın tekâfül modeli İslami sigortacılık sistemi olarak bilinmektedir. Fakat geleneksel sigortadan farklı olarak daha çok ortak sigortayı ya da karşılıklı garantiyi ifade eder.

Tekâfül, üyelerin belli riskleri paylaşmak ve birbirlerine yardım etmek için oluşturdukları bir havuzdur. Dolayısıyla yardım etmek amaçlı olduğundan bu sistem de kâr amacı olmamaktadır. Tekâfül sisteminin eleştirilen yönü olan belirsizlik gibi durumların da ancak yine bu yardımlaşma amaçlı risk paylaşımını esaslarının yaygınlaşması ile giderilecektir (Yanpar, 2015;258).

Tekâfül sisteminin temel ilkeleri aşağıdaki gibidir (Yanpar, 2015;259).

a) Müşterek Risk Paylaşımı: Sistemde tekâfül katılımcıları aynı havuzda bulunmaktadır ve bunların paylaştıkları risk ortaya çıkarsa havuzdan yardım alınmaktadır.

b) Karşılıklı Sorumluluk: Temel amaç yardım etmek olduğundan kar etmek değildir. Dolayısıyla tekâfülün her bir üyesi diğer üyelerin risklerini paylaşıp sorumluluğu üstlenmektedir.

c) Karşılıklı Koruma: Tekâfülde her üye karşılıklı olarak karşılaşacakları risklere karşı birbirlerini korurlar.

d) Üyeler Arası Dayanışma: Her üye katıldığı tekâfül havuzunun bir parçası olmaktadır. Bu üyelerin bir araya gelmelerindeki temel maksat birbirleri ile dayanışma içerisinde olmalarıdır.

Yukarıdaki ilkelerden de anlaşılacağı üzere tekâfül sistemini klasik sigorta anlayışından ayıran temel yaklaşım dayanışma ilkesidir. Klasik sigorta sistemi kâr amaçlıdır fakat tekâfül tamamen yardımlaşma esası üzerine kurulmuştur.

SONUÇ

Dünya ticaret sisteminin çoğunluklu bir kısmı faizli sistem üzerine kurulduğundan bu anlamda İslami finans sistemi bir ihtiyaca binaen doğmuştur. Faizli sistemle karşılaştırıldığında yeteri kadar yaygınlaşmayan bir sistem olarak görülebilir. Fakat dünyada hızlıca büyüyen Müslüman nüfusu ve İslam ülkelerinin birbirleri ile ya da diğer ülkelerle ticaretinin artması sonucu İslam finans sistemi de bu anlamda gelişimini sürdürmektedir. Esası yardımlaşma, dayanışma, din kardeşinin ihtiyacını giderme kısacası toplumun yararına, insanlığın faydasına çalışmak olan İslami finans elbette hedefine ulaşmak için İslam ülkelerince geliştirilmeye devam etmektedir. Hemen her yıl bu sistemle ilgili gerek dünya çapında gerekse ülkemizde sempozyumlar, konferanslar düzenlenmekte ve bu alanda yıllarını feda etmiş ilim adamlarınca, akademisyenlerce yenilikçi fikirler alınmaktadır. Böyle güzel bir alanda çalışmak elbette insanlığın yararına olduğu için şüphesiz tarif edilmez güzel bir mutluluktur. Bu sebeple kitabın sonucunu Allaha yardım ve başarı istemek duası ile bitirmenin üzerimize bir vazife olduğu kanaatindeyim.

Gayret bizden tevfik Allah'tandır.

KAYNAKÇA

- Akcan, A. T. (2012). Faizsiz Bankacılık Sisteminin Bankacılık Sistemi İçindeki Yeri: Türkiye'de Karşılaştırmalı Genel Durum Analizi. Uşak: Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Akın, F., & Ece, N. (2010). İslami Finans Sistemi İçerisinde İslami Bankacılığın Yeri ve Türkiye'de Katılım Bankacılığının Gelişimi. *Mevzuat Dergisi*, 13(151), 7-8.
- Akten Çürük, S. (2013). İslami Finansın Türkiye'deki Gelişimi Mevcut Sorunları ve Çözüm Önerileri. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- Aktepe, İ. E. (2010). İslam Hukuku Çerçevesinde Finansman ve Bankacılık. İstanbul: Erkam Matbaası.
- AlbarakaTürk. (tarih yok). Albaraka Türk Katılım Bankası. 04 18, 2016 tarihinde <http://www.albaraka.com.tr/dunden-bugune-albaraka.aspx> adresinden alındı
- Altan, M. (2010). Faizsiz Bankacılığın Temelleri. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*(16), 125-140.
- Aslan, H. (2012). Alternatif Bir Yatırım ve Finansman Aracı Olarak Sukuk: Yapısı, İşleyişi ve Türkiye Piyasası İçin Öneriler. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- BankAsya. (tarih yok). Bank Asya / Asya Katılım. 04 18, 2016 tarihinde <http://www.bankasya.com.tr/yatirimci-iliskileri-kisaca-bank-asya.aspx> adresinden alındı
- Bayındır, A. (2007). Ticaret ve Faiz (1 b.). İstanbul: Süleymaniye Vakfı Yayınları.
- Bayındır, S. (2015). Fıkhi ve İktisadi Açından İslami Finans. İstanbul: Süleymaniye Vakfı Yayınları.
- Büyükakın, F., & Önyılmaz, Ö. (2012). Faizsiz Finansman Bonusu Sukuk ve Türkiye Uygulamaları. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 3(7).

- Döndüren, H. (2008). Osmanlı Tarihinde Bazı Faizsiz Kredi Uygulamaları ve Modern Türkiye'de Faizsiz Bankacılık Tecrübesi. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17(1), 1-24.
- Durmuş, A. (2010). Modern Bir Finansal Araç Olarak Sukuk ve Fıkhi Açından Tahlili. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*(16), 141-156.
- Erdem, E. (2008). Para Banka ve Finansal Sistem. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Günaydın, F. (2013). Yaılandırılmış Finansman Mdeli Olarak Sukuk ve Proje Finansmanında Kullanımı. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kur'an-ı Kerim. (tarih yok).
- KuveytTürk. (tarih yok). Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. 04 16, 2016 tarihinde <http://www.kuveytturk.com.tr/tarihce.aspx> adresinden alındı
- Küçükkocaoğlu, G. (2010, 05 19). İslami Bankalar ve İslami Finans Kurumları Çalışma Notları. 04 10, 2016 tarihinde <http://www.baskent.edu.tr/~gurayk/finpazcuma17.doc> adresinden alındı
- Safdari, A. (2009, 5, 8). BABAKİA. 4, 14, 2016 tarihinde <http://akbarsafdari.blogspot.com.tr/2009/05/turkiyede-katlm-bankaclk.html> adresinden alındı
- Safdari, A., Aghajani, K., & Abdollahian, F. (tarih yok). Türkiye'de Katılım Bankacılığı Etkileri. 04 27, 2016 tarihinde www.icndbm.com: http://www.icndbm.com/pdf/434.pdf adresinden alındı
- SERPAM. (2013, 5 1). İslami Finans Kavramı, Ürünler, Dünyada ve Türkiye'de Gelişimi ve Geleceği. İslami Finans - Araştırma Notları -1. Sermaye Piyasaları Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- Shangugam, B., & Zahari, Z. (2009). A Primer on Islamic Finance. Research Foundation of CFA Institute.

- Tok, A. (2009). İslami Finans Sistemi Çerçevesinde Sukuk (İslami Tahvil) Uygulamaları, Katılım Bankaları ve Türkiye Açısından Değerlendirmeler. Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu Hukuk İşleri Dairesi (Yeterlilik Etüdü).
- Tunç, H. (2010). Soru ve Ceaplarla ÖFK'lar. Bereket Dergisi, 3(10), 13.
- Tunç, H. (2013). Katılım Bankacılığı Felsefesi, Teorisi ve Türkiye Uygulaması (10 b.). İstanbul: Nesil Yayınları.
- TürkiyeFinans. (tarih yok). Türkiye Finans Katılım Bankası. 04 16, 2016 tarihinde <http://www.turkiyefinans.com.tr/tr-tr/hakkimizda/turkiye-finansi-taniyin/Sayfalar/turkiye-finansi-taniyin.aspx> adresinden alındı
- Uçar, M. (1994). Türkiye'de - Dünyada Faizsiz Bankacılık ve Hesap Sistemleri. İstanbul: Faizsal Eğitim ve Yardımlaşma Vakfı Yayınları.
- VakıfKatılım. (tarih yok). Vakıf Katılım. 04 18, 2016 tarihinde <http://vakifkatilim.com.tr/hakkimizda/index.html> adresinden alındı
- Yahşi, F. (2014). Katılım Bankalarında Risk Odaklı İç Denetim ve Bir Model Önerisi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Bankacılık Sigortacılık Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- Yanpar, A. (2015). İslami Finans İlkeler, Araçlar ve Kurumlar. İstanbul: Scala Yayıncılık.
- Yardımcıoğlu, M., Ayriçay, Y., & Coşkun, S. (2014). İslami Finans Çerçevesinde Menkul Kıymetleştirilmiş Varlık; Sukuk Dünya ve Türkiye Piyasası İncelemesi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 4(1), 157-174.
- ZiraatKatılım. (tarih yok). Ziraat Katılım. 04 18, 2016 tarihinde <http://www.ziraatkatilim.com.tr/bankamiz/Sayfalar/hakkimizda.aspx> adresinden alındı

